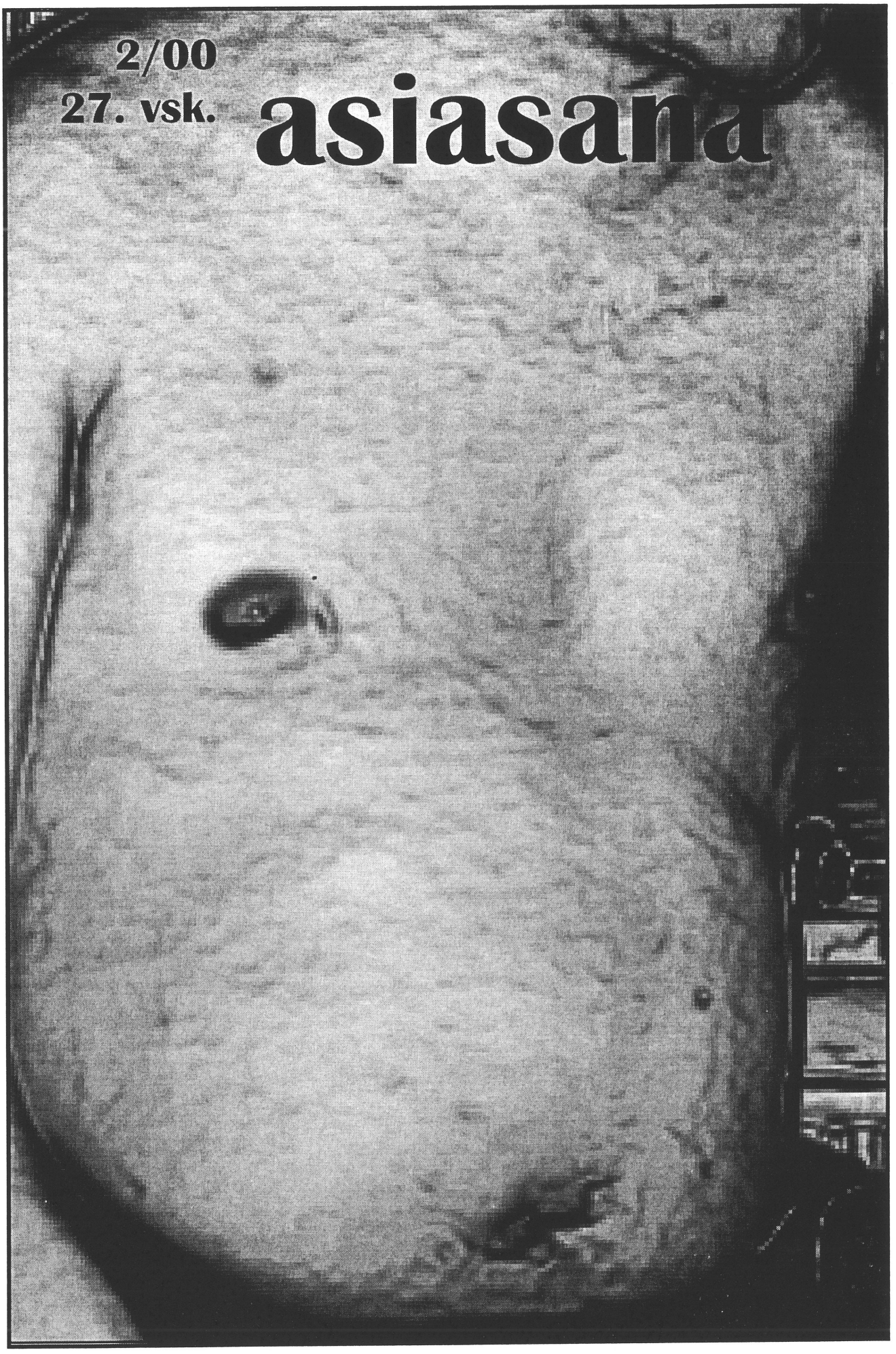
2/00
27. vsk.

asiasana

asiasana

osoite:
c/o informaatiotutkimuksen
laitos
pl 607
33101 tre

email:
asiasana@uta.fi

painopaikka:
juvenes print
tampere 2000
issn 0356-0139

toimittajat:
riikka homanen, vast.
katja klemola
laura mäkelä
emmanuel piegay
juha riipinen

valokuvat:
riikka homanen
katja klemola
emmanuel piegay

kansi:
riikka homanen

sisältö:

vastaavan toimittajan palsta 3

puheenjohtajan palsta 4

a year in Finland 5

suuri kaupunki, pieni kulttuuri 6

udk ja sos esittää... 8

tasa-arvoako? 10

tep 12

kiva kirjasto 15

Pieniä sanoja sinulle, *joka vihaat*

Suvi suloinen.

Aholaita, kaislaa ja kiikarit. Väriä harmaaseen lihaani ja mansikkatahroja suupieliin...

Toisaalla austraalialaisten yritysten syanidipäästöjä, Tsetseenian joukkohautoja, koiranruualla elelevä mummo kupittaalla, Mexico cityn tienlaidan surusilmäinen jonglöörilapsi, kuolemaa, nälkää ja tuskaa.

Joskus maailma on minulle yhtä kaunis kuin Ohranan puhdistukset 30-luvun Neuvostoliitossa. Media sylkee vain sosiaalipornoa ja spektaakkelia. Kollektiivisuuskin, ainakin sellaisessa romanttisessa 1800 –luvun maalaisyhteisön mielessä, on kuollut. Työläisistäkään ei tullut herroja herrojen housuihin, kun ilkeät ihmiset teurastivat Marxin ja Engelsin kauniin sadun sosialismista. Kaikki mitä yhteisöllisyydestä on jäljellä on lähiöiden äitiyslomalaiset, jotka nököttävät hiekkalaatikoiden reunoilla turisemassa, kun jälkikasvu lappaa kahdella kouralla santaa suuhun.

Myöhäismoderni tai postmoderni aikamme (tapelkoot aatemarkkinat terminologiasta) kumartaa yltiöindividualismia pyhänään. Totuuksia on moneksi, mutta varmuudet ovat kadonneet. Matala ja korkea sulautuvat toisiinsa, konventionaalisesti dekadenteiksi määritellyt asiat estetisoidaan... Jokaiselle oikeus nikkaroida erikeepperillä oma persoonallisuus!

Vai onko näinkään? Olisiko mahdollista, että olemme osa jotain sellaista kulttuuriteollisuuden lobotoimaa atomisoitunutta massaa, jonka halut ja tarpeet on määritelty ylhäältä käsin? Yksilöllisyytemme olisi näin ollen vain näennäistä. Olisimme vain asiakkaita laajan, mutta silti rajatun identiteettivalikoiman omaavassa harmaan tasapäisyyden supermarketissa. Yhteiskunta instituutioineen olisi kuin sääntömääräinen hoito-ohjelma, joka hioo pois särmät ja kärjet ja työntää ulos uuden yhteiskuntakelpoisen kompromissi-ihmisen. Miksi kaivata yksilöitä, kun muurahainen mahtuu pienempään tilaan?

Elo se on niin vastakohtaisen dualistista. Hetkittäin koko kosmos on kuin virtahepo syömässä päivänkakkaraa. Pakkopaita kiristää ja tekisi mieli heittäytyä vankikuoppaan lukkojen taakse ja sitten tulee sellainen intiaanikesä, jolloin luulee tajuavansa, mistä niin monet iskelmälaulajat laulavat.

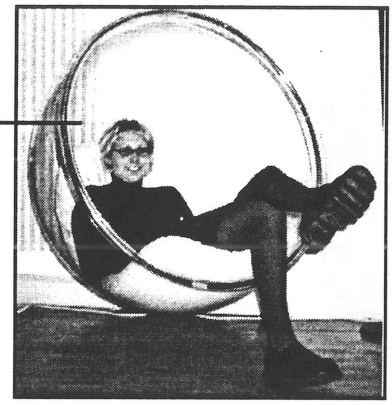
Tähän päätän paatokseni.

Menkää ja tehkää itsestänne kesäkansa, mutta älkää antako aivoriihienne pölyttyä.

Suvia suloisia.

Riikka Homanen

Pääsana

En tiedä jaatteko tätä tuntemusta, mutta minua on jotenkin koko kevään vaivannut missä kaikki opiskelijamme liikkuvat. Ihmisiä näkee yhä harvemmin laitoksella tai muuten vaan Attilassa aikaa kuluttamassa. Paljon syytä on myös itsessäni ja tämän vuoden opiskelurytmissäni. Palaillessani Lontoosta maaliskuun alkupuolella ja hieman joitakin tenttejä suunnitellessa, kaikki muut tuntuivat enemmänkin lopettelevansa kevätkautta, kun minä vasta aloittelin.

Huhuja opiskelijoidemme aktiivisesta työhalukkuudesta on myös alkanut kuulua enenevissä määrin. Tilanne alallamme vaikuttaa aika upealta, sillä ihmisiä ollaan halukkaita saamaan töihin jo varhaisessa opiskeluvaiheessa ja kesätöitäkin on löytynyt hyvin. Toivottavasti tilanne ei kuitenkaan lähde riistäytymään käsistä, jolloin laitoksemme tilanne alkaisi olla lähellä tietojenkäsittelyopin laitoksen noidankehää. Tarkoitan tällä tilannetta, jolloin opiskelijamäärää kasvatetaan jatkuvasti, sillä alan katsotaan olevan tulevaisuuden työllistäjä, mutta toisaalta valmistuvien määrä ei kasva yhtään mihinkään, sillä ihmiset jättävät tutkintonsa kesken ja siirtyvät opiskelijan köyhyysloukusta täyspäiväiseen työhön johonkin seksikkäältä kuulostavaan uusmedia-alan yritykseen.

Työ vie mukanaan ja opintojen jatkaminen alkaa tuntua toisarvoiselta. Työnantajakaan harvemmin enää kannustaa tutkinnon loppuunsaattamiseen, sillä merkitys työtehtävien kannalta on usein aika vähäistä. Tässä onkin tämän hetken suurin ristiriita yliopisto-opiskelun ja työelämän välillä. Kurssit ja etenkin niiden sisällöt laahaavat monilla aloilla työelämän vaatimuksista jäljessä. Päteviä opettajiakin on vaikea saada, sillä yksityinen sektori korvaa taitavien ihmisten työpanoksen moninkertaisesti valtion virkoihin verrattuna. Valtion edelleen tiukentaessa nyörejään olisikin ainelaitosten ryhdyttävä panostamaan laatuun eikä enää kurssitarjonnan määrään. Monella laitoksella olisikin vakava itsetutkiskelun paikka. Onko mitään järkeä roikuttaa vuodesta toiseen professorien rakastamia aihealueita, jos opiskelijoita on kurssia kohden keskimäärin kolme? Jatkuviin muutoksiin on ehkä vaikea suhtautua, eikä olekaan mitään järkeä lähteä sätkynukkena toteuttamaan yksityisen sektorin vaatimuksia. Jonkinlainen opetussuunnitelman suursiivous on kuitenkin paikallaan, jotta yliopisto-opiskelu kiinnostaisi nuoria vielä tulevaisuudessakin.

Kiitoksia täytyy antaa omalle informaatiotutkimuksen laitoksellemme. Yritystä muutokseen ainakin löytyy, vaikka toteutus ei aina seuraakaan visioita. Hyvänä esimerkkinä on mm. opetuksen kehittämispalaveri, johon opiskelijat kutsuttiin mukaan syksyllä alkavaa opetussuunnitelman tekoa silmällä pitäen. Keskustelua koetuista epäkohdista syntyi niin paljon, että aika loppui kesken, mutta lupauksia esitettiin, että vastaavaa keskustelua jatketaan myös syyskaudella. Ikävin puoli oli opiskelijoiden järkyttävän vähäinen määrä. Ollaanko jo niin huonossa tilanteessa, että opintojen sisältö ja tulevaisuus ei ole opiskelijoille niin tärkeää? Toivottavasti ei.

UDK:n puheenjohtaja

Katja-Leea Klemola
katja.klemola@uta.fi

A year in Finland

How is Finland? How are the Finns? What did you discove? Was it interesting? Difficult to answer all these questions.The risk of prejudices or stereotypes is not far away. Any way let's try to point out few personal thoughts after one year spent in Finland as an exchange student.

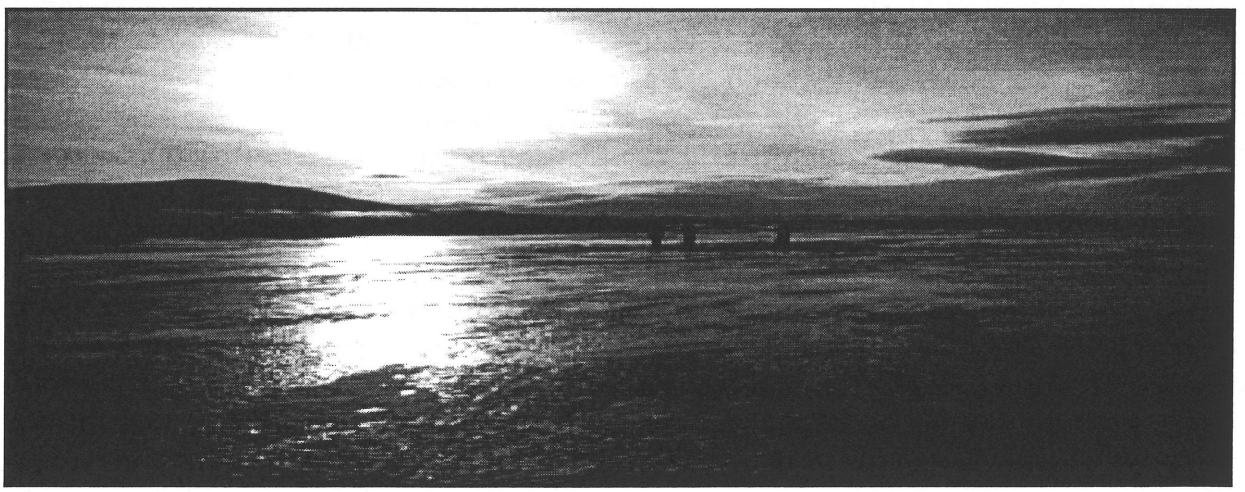
Finland is not silent. Finland? "there might just be big bears which are noisy when they are drunk". This is a common prejudice about Finland in the southern Europe.There people have merely a vague idea about northern countries.They associate Finland with snow, cold and Santa Claus.The reality is far beyond these common prejudices. A bit handicapped in communication at first or maybe reserved, Finns observe foreigners. Sometimes for a long time, too long? But if you have the opportunity to get along with them, you discover a friendship which doesn't care about small talk but which is really sincere.

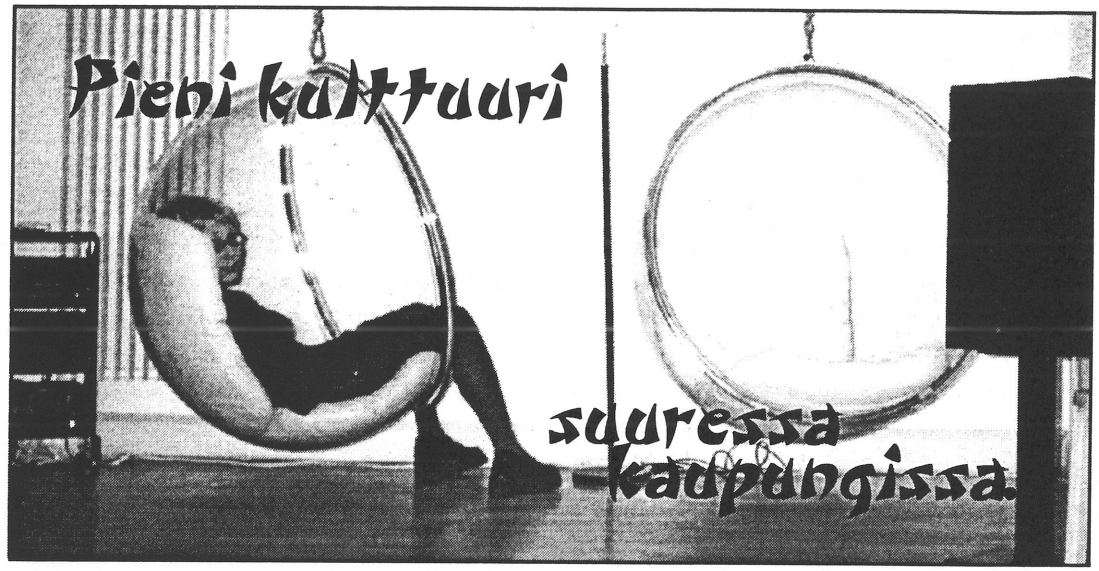
Alone or lonely? I came to Finland to experiment solitude, to see if I would be able to live alone. I learnt the difference in meaning between being alone and feeling lonely.We just have one word for these two words in French.Yet the difference is huge.You can be alone without being lonely. And being alone, in the silence, enables to reach a kind of inner-peace.It is a mean to relax and rest protected from the too noisy and crowded cities.

Nature above all Addition to the silence and peace of mind, the Finnish nature also provides a great opportunity for people who like wild places and hiking.Beauty of metsa and jarvi, Finland enables a direct relation with nature. Opportunities to meet nobody in several days. People learn to rely on themselves. The forest is a place where you can find refuge. It seems that like in France young generation is less and less interested in the nature. By the way,a friend of mine told me, "this was here before,whatever we do, it will remain after us".

Sauna."Kun soivat kiukaan mustat urut, unohtuvat arjen surut". Sauna is both a mental and physical experience. A need of warmth after a long cold day, a mean to relax and even to find a kind of inner peace. After all, sauna is the place where all the Finnish stories begin and end. It is a synonym for equality as well as friendship for me. above all Finland, a country full of opposites that I still continue to discover, is still mysterious, lovely and it sometimes upsets me. A country that I love.

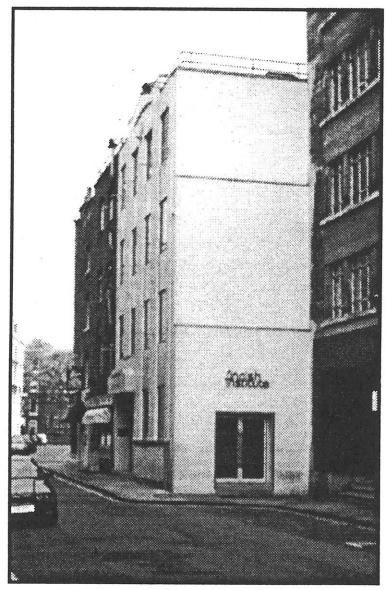
Teksti:Emmanuel Piegay
Kuva: Emmanuel Piegay

Vietin kuluneen talven Lontoon suurkaupunkimiljöössä, pohdiskellen mm. ongelmaa, kuinka saada pienehkö suomalainen kulttuuriantimme esille miljoonakaupungissa. Tarkempi sijaintipaikkani oli Suomen Lontoon kulttuuri-instituutti, jossa tein samalla pakollisen harjoitteluni.

Kulttuuri-insituuttien toiminta-ideana on edistää suomalaisen kulttuurin tuntemusta kansainvälisesti jakamalla tietoa ja järjestämällä erilaisia tapahtumia. Aktiivinen toiminta ei ole kovin tuttua suomalaisillekaan, josta voi päätellä että työsarka ei ole ainakaan yhtään helpompi kansainvälisissä ympyröissä. Lontoon kulttuuri-insituutti on jakanut toimintansa kahteen pääsektoriin; kulttuuriin sekä tiede- ja opintotoimintaan. Itse sijoituin työtehtävissäni keskelle kaikkea tätä, sillä vastuualueenani oli instituutin verkkopalveluiden uusiminen. Lähinnä tämä koski instituutin internet-sivujen päivittämistä sellaiseen kuntoon, että se tukisi mahdollisimman hyvin instituutin muuta toimintaa ja palvelisi monipuolisesti vanhoja ja uusia asiakkaita.

Lontoon Finnish Institute

Kauaa ei kestänyt huomata, että miljoonien potentiaalisten kulttuurinkuluttajien ympäröimänä vanha tietopalvelumalli on pistettävä kokonaan uusiksi. Ensimmäinen ongelma syntyy tietenkin suomalaisen kulttuurin kohtuullisesta tuntemattomuudesta. Lontoon kokoisessa kaupungissa ei kannata jäädä odottamaan, että ihmiset jaksaisivat lähteä aktiivisesti etsimään tietoa suomalaisuudesta ja suomalaisesta kulttuurista. Tietoahan siinä tapauksessa olisi tarjolla vaikka kuinka eri sektoreilta mm. kulttuuri-instituutissa, suurlähetystöllä ja Matkailun edistämiskeskuksella. Joissakin kaupungeissa tämä varmaan olisikin riittävä palvelumuoto, mutta Lontoon kokoisessa kaupungissa paikalle voi odottaa ainoastaan muutamia "finn-faneja", jotka yleensä omaavat joitakin sukujuuria tai muuta kieroutunutta kiinnostusta pieneen pohjoiseen maahamme. Tiedon tarjoamisen malli on aloitettava sijoittamalla se kansainväliseen ympäristöön ja unohtaa vanhat suomalaiset perinteet.

Työtä ei onneksi tarvinnut aloittaa ihan tyhjästä, sillä yhdentyneen Euroopan myötä on vihdoin alettu vakuuttelematta uskoa, ettei Suomeen tarvitse varata asetta mukaan villipetojen varalta tai osata venäjän kieltä sujuvasti. Sivujen sisällön suunnittelun perustana käytettiin paljolti viime aikojen kyselyitä, joita instituuttiin oli

tullut. Suosituimpia olivat opiskeluun liittyvät aiheet, kuten miten lähteä Suomeen opiskelemaan ja mihin kouluun kannattaisi mennä. Toisaalta sitten taas paikalliset asiat, esimerkiksi mahdollisuudet suomen kielen opiskeluun eri puolella Britanniaa. Kulttuuripuolella ihmisiä kiinnosti erityisesti suomalaiset designtuotteet ja mistä niitä voi Britanniassa hankkia. Vanhoillista brittikansaa kiinnostivat kuitenkin lähinnä klassikot Aallosta Artekiin, joten ainakin sillä sektorilla työsarkaa olisi paljon. Yksi tarpeellinen palvelu verkossa julkaistavaksi olisi ollut erilaisten toivotusten suomenkieliset versiot, sillä näitä kyselyitä tuli viikottain. Eikä puhelimessa todellakaan ole kovin helppoa yrittää britille selvittää kuinka kirjoitetaan Happy birthday suomeksi.

Suomen Lontoon instituutilla on otettu hieman muista kulttuuri-instituuteista poikkeava käytäntö. Suomea ei markkinoida vain kuluneen tutuilla klassikoilla ja kauan sitten kuolleilla artisteilla, vaan seurataan jatkuvasti paikallisia virtauksia ja pyritään sulauttamaan suomalainen kulttuuritarjonta samaan kulttuurien keitokseen. Viime vuosina parhaiten tilausta on ollutkin suhteellisen nuorilla artisteilla, jotka ikänsä lisäksi poikkeavat muutenkin sopivasti valtavirtakulttuurista. Poikkeavuutta tärkeämpää on kuitenkin laatu. Ikuinen erikoisuuden tavoittelu ei jaksa kiinnostaa kovinkaan kauaa, joten on parempi keskittyä laadukkaisiin esiintyjiin ja aiheisiin. Artistien muilla lähtökohdilla ei ole niinkään väliä, mikä on usein aiheuttanutkin pientä kiistaa joidenkin piirien kanssa. Valitusta on aiheuttanut mm. se, että suomalaisuutta ei voida

Suomea ei markkinoida vain kuluneen tutuilla klassikoilla ja kauan sitten kuolleilla artisteilla.

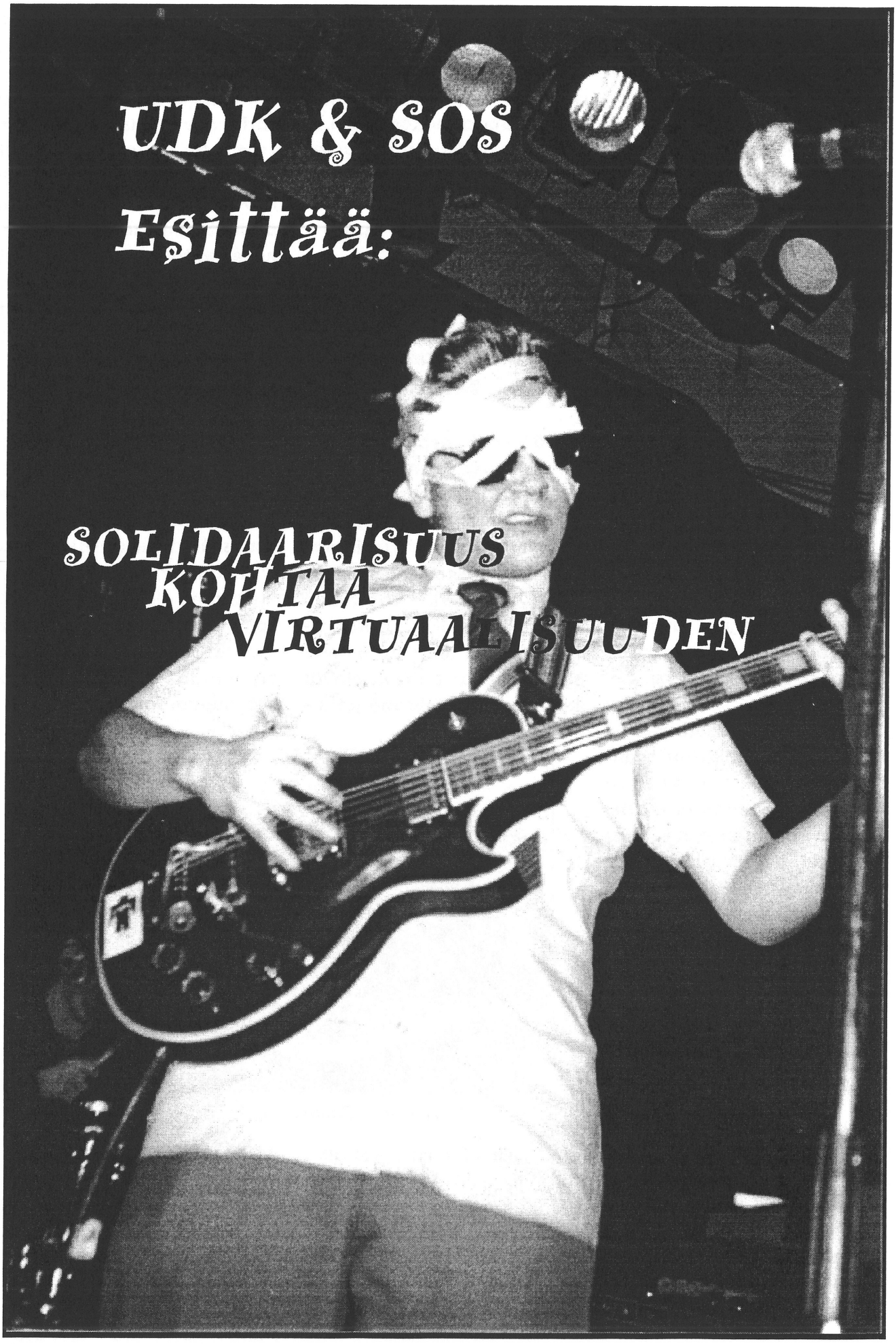
pitää kovin tärkeänä kriteerinä, jos esiintyjä ei ole muuten sopiva suurkaupunkiin tai instituutin pitämään linjaan. Kulttuuri-instituutteja pidetään usein aika pienen piirin elitistisenä touhuna, mikä voikin olla lähellä totuutta jostain näkökulmasta katsottuna, mutta toisaalta ihmiset siellä tekevät töitä ja elävät kyseisessä ympäristössä jatkuvasti ja ovat näin myös aika päteviä valitsemaan minkä tyylinen ohjelma milloinkin herättäisi laajempaakin kiinnostusta.

Hyväksi konseptiksi markkinoida suomalaista kulttuuria ja tieteentekijöitä on osoittautunut sekoittaminen sopivassa suhteessa brittiläiseen tarjontaan. Samoilla aloilla toimivat ihmiset tuntevat toistensa töitä ylikulttuurirajojen ja viime aikoina lähes kaikkiin projekteihin saatiin mukaan nimekkäitä brittejä. Kuuluisat nimet puolestaan kiinnostavat paikallisia, jotka muuten eivät varmaankaan olisi lähteneet katsomaan ja kuuntelemaan jotain tuntematonta suomalaista suuruutta; tuskinpa edes yhteispohjoismaista. Koko instituutin väki joutuukin näin olemaan jatkuvassa pr-työssä käydessään muiden järjestämissä tilaisuuksissa ja pitämään yhteyttä jatkuvasti useiden eri alojen ihmisiin, sillä isommissa kaupungeissa suhteet merkitsevät huomattavasti enemmän kuin pienessä kotimaassamme.

Itse kulttuurisihteeri Paulina Ahokas

Teksti: Katja Klemola
Kuvat: Katja Klemola

UDK & SOS
Esittää:
SOLIDAARISUUS
KOHTAA
VIRTUAALISUUDEN

10. helmikuuta kuluvaa vuotta kasasi udk ry sos ry:n kera kemuset kokoon. Kourassa oli kodak ja levottomat näpsyttelynäpit. Tässä tiirailuni satoa...

Mitä mielessä Lepa Parvialnen?

Sattuuko siihen? Ei, se jylää.

Teksti: Riikka Homanen
Kuvat: Riikka Homanen

teksti: Laura Mäkelä

tasa-arvoako?

Yliopisto on nousevan kansanosan sivistäjä ja etiikan sekä tasa-arvon puolustaja ja edistäjä. – Onko tällä tiukkaan juurtuneella käsityksellä pohjaa vai perustuuko se vain suomalaisen yliopistokulttuurin saamalle hyveellisyyden ja edistyksellisyyden leimalle?

Tässä muutamia näkökulmia yliopistomme tasa-arvotilanteeseen.

Naistutkimusta

Tampereen yliopistossa ollaan näennäisesti edistyksellisiä naisasian ajamisen suhteen: osana yhteiskuntatieteellistä tiedekuntaa toimii naistutkimuksen laitos, joka tarjoaa mahdollisuuden opiskella nais- ja myös miestutkimusta kaiken kaikkiaan 55 opintoviikon edestä – siis kunnon sivuainepaketin verran! Naistutkimuksen laitos on aktiivinen pienestä koostaan huolimatta ja järjestää melko runsaasti opetusta joka lukukausi. Viime syyskaudella laitoksen tarjoamaan opetukseen kuului mm. mainio Sukupuoli kuvassa -luentosarja, jonka aiheet vaihtelivat fanikulttuurista sukupuolen ja huumorin yhteyksiin. Etenkin tiedotusopista, mediakulttuurin tutkimuksesta, sosiologiasta tai kirjallisuustieteestä kiinnostuneille naiskulttuurin opiskelu antaa hyödyllisiä näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tampere ei kuitenkaan ole ainoa alan opetusta ja tutkimusta harjoittava korkeakoulu. Maassamme on yhteensä kolme naistutkimusyksikköä; Tampereen lisäksi sellaiset löytyvät Helsingistä ja Turusta (myös ruotsinkielisenä). Lisäksi Joensuun, Jyväskylän, Oulun ja Lapin yliopistoissa on mahdollisuus opiskella naistutkimusta omana opintokokonaisuutenaan.

Naiskulttuuripäivät

Yliopistomme opiskelijoiden organisoimat naiskulttuuripäivät kiinnittivät kuukausi sitten runsaasti huomiota mediassa - varmaan pitkälti vetävän antinsa ansiosta: tarjolla oli Ally McBealin analyysia, pornokuvaston kaivelua, hippailtaa ja muuta vireää. Paikalle oli saatu Tanja Karpelaa ja muita julkimoita, eikä tapahtumasta muutenkaan puuttunut kiinnostavuutta tai vaihtelevuutta. Naiskulttuuripäivät järjestettiin jo kahdeksannen kerran, ja niitä on luvassa tulevinakin vuosina.

Tasa-arvovastaavat

Yliopistomme jokaisen ainejärjestön hallitukseen kuuluu - tai ainakin tulisi kuulua - tasa-arvovastaava. Tämän yksilön tehtäviin kuuluu tasa-arvoasioiden valvominen oman oppiaineensa opiskelijoiden ja opetuksen parissa ja erilaisista tasa-arvoon liittyvistä tapahtumista, tutkimuksista ja hankkeista tiedottaminen. Tärkeää on, että "akkavastaava" tiedottaa muille opiskelijoille, mitä tehdä, jos joutuu sukupuolisen ahdistelun tai häirinnän kohteeksi. Myös monin eri tavoin esiintyvä sukupuoleen tai muihin ominaisuuksiin nojaava suosiminen tai syrjintä – esim. arvostelun kohdalla – on asia, jota akkavastaavan tulisi yrittää valvoa ja sellaista huomatessaan puuttua asiaan.

Tasa-arvovastaavilla, kuten muillakin ainejärjestöjen vastuuhenkilöillä, on oma jaostonsa. Se järjestää kokouksia ja erinäistä tapahtumaa opiskelun ulkopuolellakin. Akkajaoston tapahtumiin ovat kuitenkin kaikki opiskelijat tervetulleita, "aktiivisuuden" asteesta riippumatta.

Toimikunta tasa-arvon puolesta

Kun puhutaan yliopiston tasa-arvotilanteesta, ei pidä jättää mainitsematta yliopiston tasa-arvotoimikuntaa, joka perustettiin jo reilu vuosikymmen sitten, 80-luvun lopulla. Se teettää tilastollisia selvityksiä tasa-arvon toteutumisesta yliopistossa. Käytännössä tällä tarkoitetaan mm. naisten ja miesten sijoittumista yliopiston virkoihin, jatko-opiskelijoiden sukupuolijakaumaa, arvosanojen jakautumista eri sukupuolten kesken ja palkkauksen tasa-arvoisuutta. Lisäksi tasa-arvotoimikunta laatii aina muutaman vuoden välein ehdotuksen yliopiston tasa-

arvosuunnitelmaksi, jonka yliopiston hallitus sitten (yleensä) hyväksyy. Uusin tasa-arvosuunnitelma vuosille 2000-2002 on laadinnan alla, esitys siitä annettiin jo joulukuussa.

Tasa-arvosuunnitelmassa kiinnitetään huomiota mm. opintojen ohjaukseen, opiskelijavalintaan, opetukseen ja oppimateriaaleihin sekä arvosteluun. Siinä esim. vaaditaan, että valintalautakunnissa ja valintakokeiden laatijoina ja tarkastajina tulisi olla sekä naisia että miehiä. – Seikka, joka on kyllä huomion arvoinen. Valintakoekirjat ja valintakokeiden tehtävät eivät nekään saisi olla jompaa kumpaa sukupuolta suosivia. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, ettei syrjintä koske välttämättä ainoastaan naisia, vaan myös mies saattaa joutua syrjinnän kohteeksi. Tätä on kuulemma esiintynyt ainakin lastentarhaopettajaksi opiskelevien keskuudessa.

Naiset saavat yliopistossamme keskimäärin 70% miesten palkan suuruudesta.

Tasa-arvotoimikunnan mukaan opiskelijoita varten tulee laatia selkeät ohjeet suosimis- ja syrjimistapauksia varten. Sukupuolista häirintää koskevat ohjeet ovatkin jo olemassa: vihkosta "Sukupuolinen häirintä ja ahdistelu" on jaossa ainakin laitoksemme käytävällä (löytyy ilmoitustaulun alta). Kuitenkin myös lievempiä tapauksia ajatellen (kuten esim. tilanteessa, jossa opintoryhmän vetäjä syrjii jotain opiskelijaa), olisi hyvä olla selkeät menettelytavat, joilla asiaa voidaan yrittää korjata.

Laitosten tutkintovaatimuksiin tulisi myös sisältyä tasa-arvonäkökulman huomioon ottavia teoksia. Tenttikirjojen olisi lisäksi syytä olla yhtä lailla nais- kuin miestutkijoidenkin tekemiä. Esimerkiksi informaatiotutkimuksen tutkintovaatimuksissa olisi tässä suhteessa parantamisen varaa: lähes kaikki tenttikirjat ovat miesten kirjoittamia. (Vaikka tämähän voi johtua naistutkijoiden vähyydestä alalla – mene ja tiedä...)

Entä todellisuus?

Opintosuoritusten arvioinnin yhdenmukaisuus eri sukupuolten välillä on tasa-arvosuunnitelman(kin) mukaan todella tärkeä asia. Tällä tarkoitetaan siis sitä, ettei sukupuoli saa vaikuttaa opintojen arviointiin ja arvosanoihin, vaan ainoastaan opintosuorituksen taso. Teetetyissä selvityksissä on kuitenkin käynyt ilmi, että miesopiskelijat ovat saaneet pro gradu -tutkielmistaan keskimäärin parempia arvosanoja, kuin naiset: magnan tai sitä paremman arvosanan sai noin 20% naisista ja noin 40% miesopiskelijoista. Tätä ei varmastikaan voida selittää sillä, että naiset olisivat huonompia – tai tyhmempiä – opiskelijoita kuin miehet. Väitehän on ensinnäkin ristiriidassa sen faktan kanssa, että suurin osa Tampereen yliopiston opiskelijoista on naisia (vuoden -95 lopulla perustutkinnon suorittajista 65% ja jatko-opiskelijoista 52%). – Eihän yliopistoon kai sentään huonoa populaa päästetä?! Toiseksi, naisopiskelijoiden ei voida väittää olevan laiskempiakaan kuin miesten. Naiset nimittäin suorittavat perustutkintonsa keskimäärin nopeammin kuin miehet.

Mielenkiintoisena voi pitää myös sitä tosiasiaa, että naisten osuus yliopiston henkilöstössä vähenee sitä mukaa, mitä korkeammista viroista on kysymys. Vaikka yliopistossamme vuonna -95 akateemisen perustutkinnon suorittaneista 68% ja uusista tohtoreista 42% oli naisia, opetusviran hoitajista näitä oli samaisena vuonna vain 30%. Siirryttäessä yliopistouralla kohti professorin kunnianarvoista virkaa, naisten osuus laskee voimakkaasti. Vuoden -95 lopussa professoreista vain 10% ja apulaisprofessoreista vain 16% oli naisia. Kuitenkin naisia löytyi assistentin viroista 34% ja muissa opetusviroista 40%. Näin on asiat, vaikka opetushenkilökunta on ns. naisistunut pikku hiljaa joka tasolla.

Tätäkin kiintoisampaa luettavaa ovat tasa-arvoselvityksestä löytyvät erot mies- ja naistyöntekijöiden palkkauksen välillä. Naiset saavat yliopistossamme keskimäärin 70% miesten palkan suuruudesta. Toisin sanottuna: nainen saa samasta virasta keskimäärin 30% pienempää palkkaa kuin miespuolinen kollegansa. Informaatiotutkimuksen opiskelijoissa voi myös herättää pienoista hämmennystä se, että yliopiston kirjaston työntekijät (joilla on useimmilla akateeminen koulutus suoritettuna) saavat huonompaa palkkaa kuin tekninen ja huoltohenkilökunta – jolta taas ei akateemisuutta vaadita. Ilmeisesti yliopisto selittää tämän palkkaeron yksinkertaisesti sillä, että kirjaston työntekijöistä suurin osa on naisia, joille ei siis tarvitse maksaa kunnon palkkaa (VAI?).

Tämä on siis todellisuus kauniiden puheiden ja tasa-arvopyrkimysten takana. Muutaman henkilön tai vaikka toimikunnankaan panostus ei kuitenkaan tilanteen korjaamiseksi riitä, vaan muutoksen pitäisi lähteä jo henkilöstöhallinnosta ja muista yliopiston perustavanlaatuisista toiminnoista käsin.

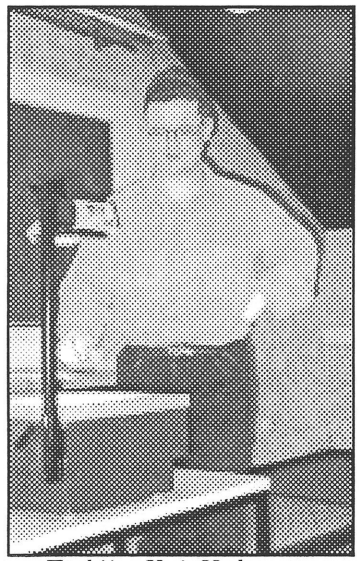
TEP Informaatiotutkimuksen Työelämäpäivä

Informaatiotutkimuksen työelämäpäivä (tep) 9.3. 2000 Attilassa tarjosi opinto-ohjauksen puutteessa elävälle kanssaopiskelijalle mahdollisuuden kuulla laitokseltamme jo valmistuneiden ja eri aloilla työelämän makuun päässeiden työhön, opintoihin ja neuvoihin. Lisäksi tämä parituntinen työelämäpaketti oli höystetty katsauksella valmistuneiden yleiseen sijoittumiseen, uusmedia-alan työnatajan näkökulmalla ja Rekryn pullakaffituksella.

Heitä huoli huomisesta

Sekä Informaatiotutkimuksen laitoksen oman seurannan että Rekryn sijoitusseurannan mukaan informaatiotutkimuksen opiskelijalla on nykyisellään jokseenkin turvattu tulevaisuus siirtyessään työmarkkinoille. Rekryn seurannan (1998) kyselyyn vastanneista oli vuosi valmistumisen jälkeen joko määräaikaisessa tai vakituisessa työsuhteessa komeat 100%:a. Työssäolokuukausiakin oli suurimmalla osalla kertynyt yli 9

Tutkija Kai Halttunen

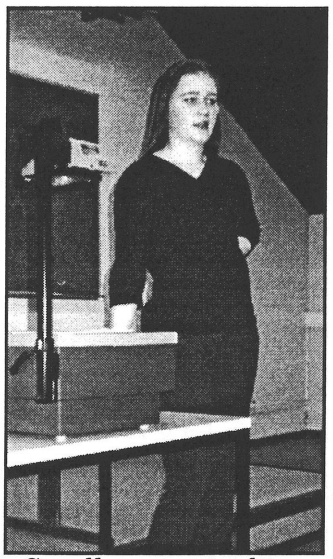
kuukautta. Suurimpina työnantajina (sekä nykyisinä että ensimmäisinä) toimivat kunta ja valtio. Positiivista lienee sekin, että pitkälti oltiin sitä mieltä, että työtehtävät vastasivat yliopistokoulutusta. Laitoksen seuranta (vuodesta 1993 valmistuneet) puolestaan osoitti monelta osin samansuuntaisia tuloksia. Noin puolet seurannan otosryhmästä ei ollut ollut työttömänä ollenkaan, ja niistäkin, jotka olivat olleet työtä vailla, 40%:a työllistyi ensimmäisenä vuonna valmistumisen jälkeen. Lähes saman suuruinen joukko jatkaa yhä ensimmäisessä työpaikassaan. Kyseinen seuranta paljasti myös, että informaatikoiksi ja kirjastonhoitajiksi päädytään yhä useimmiten. Työnsaantiin uskottiin vaikuttaneen eniten mm. informaatiotutkimuksen opintojen, työ- ja tietotekniikankäyttökokemuksen. Työelämänvalmiuksiin taasen lukeutui ensisijaisesti tiedonhankinta- ja vuorovaikutustaidot ja lisäkoulutuksentarpeisiin puolestaan tietotekniset, esiintymis- ja pedakogiset taidot.

Tutkijaksi?

Tutukijanura ei liene ihan niitä yleisempiä, eikä sen saloja tule tyypillisemmin esiteltyä. Kuitenkin, ainakin monille peruskursseilta tuttu, Kai Halttunen tutustuu tällä hetkellä alan nikseihin jatko-opiskelijana tutkijakoulussa.

Laitoksellamme heppu aloitti opintonsa 1987 tähtäimessään työ kirjastossa. Harjoittelukin tuli suoritettua yleisessä kirjastossa. Suunnitelmat kuitenkin muuttuivat, kun Kai sattumalta ajautui tuntiopettajaksi tietokantaprojektiin laitoksen leipiin. Opetustehtävät eivät kuulemma olleet aikaisemmin häntä missään määrin kiinnostaneet. Kiinnostus syntyi vasta töiden myötä. Maisterin tutkinnon jälkeen hän opiskelikin pedakogiikkaa avoimessa yliopistossa ja kävi

kouluttamisen ohjaamiseen liittyviä kursseja täydennyskoulutuskeskuksessa. 1993 Halttunen lähti koulutussuunnittelijaksi täydennyskoulutuskeskukseen. Toimenkuvana oli suunnitella internet asioiden opetusta informaatiotutkimuksen alan ihmisille. Suunnittelutehtävistä päähenkilömme siirtyi itse opettamaan freelance muotoisesti internet ja www asioita mm. yksityisiin kirjastoihin eripuolella Suomea. Opetusuran seuraava etappi oli lehtorin sijaisuus laitoksellamme. Sieltä Kai jatkoi informaatikoksi Tampereen yliopiston kirjastoon, jossa hänen

Sovellussuunnittelija Nanna Hakala

työtehtäviinsä kuului mm. yliopiston ja kirjaston henkilökunnan koulutus sekä tietopalvelu- ja tietojenkäsittelytöitä. Yliopistolehtorin virka oli kuitenkin tässä vaiheessa jo kehkeytynyt ensisijaiseksi tavoitteeksi, mutta koska yleinen mentaliteetti korkeakoulumaailmassa on se, että lehtorin on oltava myös tutkija, haki hän tutkijakouluun. Paikka avautuikin varasijalla, kun Halttunen oli ehtinyt olla yliopiston kirjaston pestissä vasta alle puolisen vuotta.

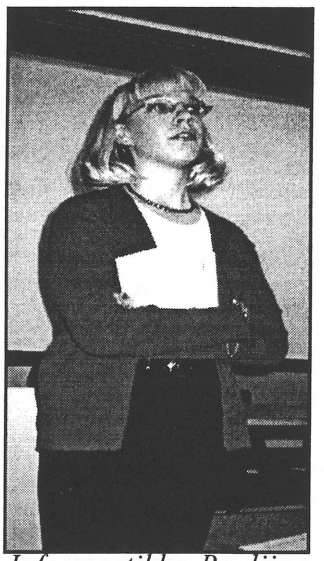
Tutkimus, jota Kai tällä hetkellä työstää liittyy myös opetukseen, koulutukseen ja oppimiseen. Yleisesti tutkimustyöstä hän on sitä mieltä, että se on jokseenkin yksinäistä puuhaa ja vaatii mm. pitkäjänteisyyttä. Tampereen Informaatiotutkimuksen laitokselle taasen on tyypillistä projektimuotoinen tutkimus, joten mitään suuria väitöskirjoja ei laitoksella valmistella. Tässä vaiheessa tutkimustaan Halttunen työstää kahta artikkelia, kerää tutkimusmateriaalia, tekee hakuja, lukee, kirjoittaa ja jäsentää.

Vai sovellussuunnittelijaksi?

Tuoreeltaan valmistunut (1999) Nanna Hakala uurastaa puolestaan Helsingin yliopiston kirjastossa määräaikaisesti Linneapalveluissa Linnea 2 – proj-ektin kimpussa (Linnea 2 on projekti, jossa korvataan VTLS – järjestelmä tieteellisissä kirjastoissa, eduskunnan kirjastossa ja varastokirjastoissa uudella Voitser –järjestelmällä.). Työpaikan hän löysi laitoksen harjoittelukansiosta. Nannan tehtäviin Helsingissä kuuluu mm. näyttöluetteloon ja tilastoon perehtyminen sekä koko suomen koordinointi. Lisäksi hän vastaa Manda –tietokannan (maakuntakirjastojen tietokanta) sisällöstä, kuuluu www – toimikuntaan ja kantaa harteillaan eräänlaista yhteyshenkilön roolia.

Työpaikkana Helsingin yliopiston kirjasto on Hakalan mielestä hieman jäykkä ja byrokraattinen. Esimiehet ovat mukavia ja koulutusta on tarjolla (mm. projektisuunnittelua). Opiskelu on hänen mukaansa antanut tälle työlle valmiudet, mutta vasta töissä hän on oppinut todelliset käytännön hommat.

Tampereelle opiskelemaan hän saapui vuonna 1995. Sivuaineinaan hän luki pääasiallisesti tiedotusoppia, audiovisuaalista kulttuuria ja hypermediaa. Harjoittelunsa neitonen suoritti Tampereen yliopiston kirjastossa ja on tehnyt töitä opiskelunsa aikana lisäksi yleisessä kirjastossa, Rekryssä informaatikkoharjoittelijana ja laitoksella tutkimusapulaisena. Nannan gradu taasen käsitteli sitä, miten relevanssiarviot muuttuvat tiedonhakuprosessin aikana. Näin jälkikäteen hän toivoisi opiskelleensa yliopistovuosinaan enem-

Informaatikko Pauliina Murtonen

män tietojenkäsittelyä ja tiedonhakuun liittyviä opintoja.

Entä miten olisi informaatikko?

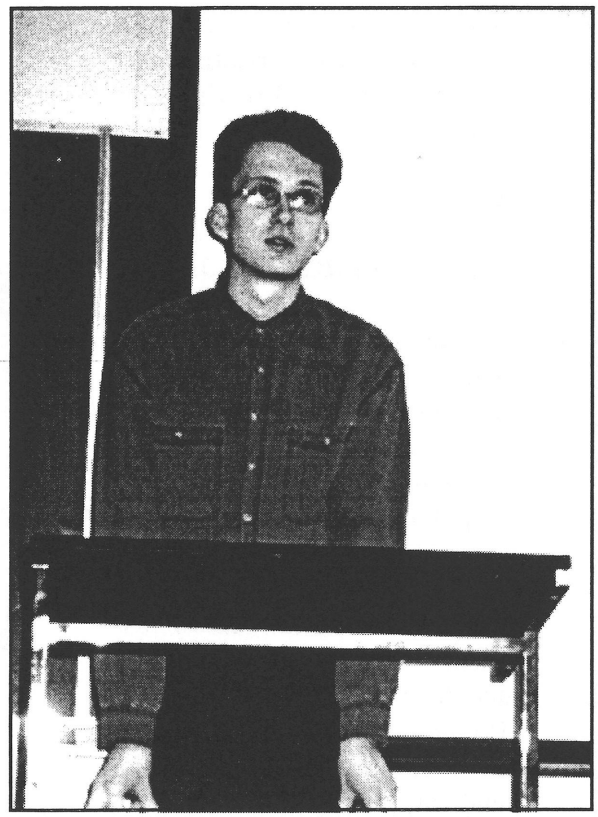
Pauliina Murtonen edusti esiintyjä joukossa ehkä hieman perinteisempää ammattia informaatiotutkimuksesta valmistuneelle. Hän nimittäin työskentelee Tampereen Nokian matkapalveluyksikössä tietopalveluissa informaatikkona. Nokialla on yleisesti 50-60

tietopalvelun ammattilaista, jotka kaikki edustavat yhden henkilön tietopalveluja. Toimenkuvaan kuuluu mm. tiedon- ja standardihakuja (esim. tekniset haut, markkina- ja business-tiedonhaku), lehti-palvelun ylläpitoa ja kirjaston hoitoa. Vaikeiksi ja hankaliksi puoliksi työssään Murtonen luettelee mm. kysymykset tiedoista, joita ei tiedontuottajillakaan vielä ole, esiintymistaidon, kielitaidon, vaikeat asiakkaat ja suuren työmäärän. Hyvää ja mielen-kiintoista sen sijaan on työntekeminen nuorien innokkaiden ihmisten kanssa, oppimisen helpottuminen, asioiden jatkuva muutosliike, ja mm. erinomaiset työkalut. Uusi suuntaus Nokian tieto-palveluiden työnkuvassa on mm. konsultoinnin ja kolutuksen lisääntyminen. Pyritään siihen, että asiakkaat itse tekisivät hakuja tietokantoihin yms.

Yliopistovuosinaan Pauliina luki Informaatiotutkimuksen ohella sosiaalipsykologiaa, tiedotusoppia ja tietojen-käsittelyä. Harjoittelunsa hän suoritti Vantaalla Vaisala – tietopalveluissa, jossa hänen työtehtäviinsä kuului mm. kirjastonhoitoa sekä patenttien ja standardien hakua. Myöhemmin hän teki vielä sijaisuuksia Vaisalaan ja gradun-sakin valmisti tietopalveluiden projektin pohjalta. Lisäksi hän on työskennellyt Nokian Tele Communications –tietopalveluissa osa-aikaisesti.

Uusmedia-alan työnantajan näkökulmaa

Rami Heinisuo, joka itsekkin on opiskellut informaatiotutkimusta pyörittää omaa uus-mediayritystään, Vysivyk oy.tä. Ala on hänen mukaansa yleisesti työvoima- ja sisältöpainotteista, sillä ei ole kasvupotentiaalia samassa mielessä kuin teknisellä puolella, eikä se ole myöskään rahasampo siinä mielessä miten sitä on mediassa mainostettu. Kuitenkin Heinisuo uskoo, että

Rami Heinisuo

pitkällä tähtäimellä ala on varmasti hyvä toimeentulonlähde. Kasvunäkymätkin ovat hyvät ja töitä varmasti riittää tulevaisuudessakin mainiosti. Työtehtävänä taasen on järjestelmien rakentamisesta, joille kustantaja julkaisee sisällön. Ei siis kustannustoimintaa vaan alustojen toimitusta.

Tarjottavana alalla on työntäyteisiä päiviä, haastavia ja mielenkiintoisia projekteja sekä nopeasti kehittyvä toimi. Alan sovellutukset suunnitellaan, koodataan ja lyödään lukkoon viikossa ja samanaikaisesti yhdellä henkilöllä saattaa olla meneillään jopa 10-15 projektia. Haastavaa on mm. se, että työssä oppii paljon kokoajan. Itseasiassa teorialla ei tee sinällään uusmediassa mitään. Käytäntö ja teoria sovellettuna ovat resepti alan osaamiseen.

Työn vaatimuksia puolestaan ovat raskaan työn sieto, osien ja kokonaisuuksien hallinta ja koordinoivan roolin omak-suminen eli se, että tiedät, mitä on järkevää tehdä, mitä asiakkaat haluaa, mitkä tietojärjestelmät ovat järkeviä yms. Mm. raskauden ja työmäärän vuoksi onkin alan ongelmiin kuulunut se, että on vaikea saada ihmisiä sitoutumaan työhön edes kahdeksi vuodeksi.

Itse Rami päätyi yrittäjäksi, koska halusi tehdä mitä itse osaa ja mistä tietää paljon. Hän päätyi nimittäin alalle ennen kuin koko uusmedia –sanaa oli edes keksitty.

Kiitokset

Työelämäpäivä oli kerännyt kiitettävän määrän kuulijoita ja jokseenkin vilkkaasti löytyi kysyttävääkin. Eli kiitokset lienevät paikallaan sekä kuulijoille, esiintyjille, Rekeylle ja erityisesti Mari Saikkoselle, joka lähes yksintoimin hoiti järjestelyt ainejärjestön päässä.

Teksti: Riikka Homanen
Kuvat: Riikka Homanen

Kiva kirjasto